

*Elämän
tähden*

Savuton sairaala-toimintaohjelma

23.2.2015
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	2
SITOUTUMINEN	2
TIEDOTTAMINEN	3
KOULUTUS JA OHJAUS.....	4
TUKI TUPAKOINNIN LOPETTAMISEKSI.....	4
TUPAKOINNIN VALVONTA	5
YMPÄRISTÖ	5
SEURANTA JA ARVIOINTI	5

Työryhmä:
Tiina Kortteisto
Mari-Anne Honkala
Kirsi Laasonen
Hannele Lahtivirta
Tiina Samanen
Anna Tamminen

Johdanto

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin tehtävänä on tuottaa terveyttä ja toimintakykyä edistäviä terveydenhuollon palveluja sekä luoda edellytyksiä tätä tukevalle tieteelliselle tutkimukselle ja koulutukselle. Erikoissairaanhoitolain mukaan sen tehtäviin kuuluu lisäksi käytävissään olevin tiedoin ja taidoin ehkäistä sairauksia ja edistää terveyttä. Tupakoinnin terveyshaitat ovat tutkimuksin osoitettuja ja kiistattomia. Savuton organisaatio tähtää tupakoinnin vähenemiseen ja tupakkatuotteiden (tupakka, sähkötupakka, nuuska) käytön loppumiseen tupakkalain 1§:n mukaisesti.

PSHP:n hallitus hyväksyi kokouksessaan 22.11.2004 Savuton sairaala -toimintaohjelman otettavaksi käyttöön 1.1.2005 alkaen. Ohjelman tavoitteena on henkilökunnan ja potilaiden tupakoinnin vähentäminen ja pidemmällä aikavälillä lopettaminen. Kymmenessä vuodessa on edistytty monin tavoin, mm. tupakointihuoneet on saatu poistettua Tays Keskussairaalaan ja Valkeakosken aluesairaalaan, tupakkatuotteiden myynti keskussairaalan myyntipisteissä on kielletty ja tupakkavieroituksen mallit on luotu käyttöön. Kuitenkin tehtävää on vielä paljon, mm. tupakoivien potilaiden tunnistaminen, tupakointitiedon kirjaaminen ja systemaattinen vieroitusohjaus eivät täysin toteudu toivotulla tavalla. Näkyvänä ongelmana edelleen on potilaiden, vierailijoiden ja henkilöstön tupakointi kielletyillä alueilla sairaalarakennusten ympäristöissä ja henkilöstön tupakointi työajalla.

Sairaanhoitopiirin johtaja nimesi keväällä 2014 työryhmän päivittämään Savuton sairaala -toimintaohjelman ja laatimaan tarkennetun ohjeiston ja työkalupakin esimiesten ja henkilöstön käyttöön.

Sitoutuminen

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri on Euroopan savuttomaan terveydenhuoltoverkoston jäsen ja sitoutunut savuttomuutta edistävien tavoitteiden mukaiseen toimintaan. Piiritasoisista suunnitelmallista savuttomuuden edistämistä johtaa ja koordinoi terveyden edistämisen koordinaattori apunaan moniammatillinen terveyden edistämisen asiantuntijatyöryhmä. Toimialue- ja palvelualuejohtajista koostuva terveyden edistämisen ohjausryhmä vastaa savuttomuuden toteutumisesta omilla vastualueillaan. Tupakkatuotteiden käytöstä vieroitus osana savuttomuuden edistämistä sisältyy potilaiden hoitoon ja henkilöstön työhyvinvoinnista huolehtimiseen.

Jokainen sairaanhoitopiirin työntekijä sitoutuu piirin ohjeiden ja toimintaohjelmien noudattamiseen allekirjoittaessaan työsopimuksen tai saadessaan virkamääräyksen. Piirin yhteistyötahot sitoutuvat ohjeiden noudattamiseen palvelusopimusten välityksellä.

Tiedottaminen

Savuttomuudesta tiedottaminen suunnataan henkilökunnalle, potilaille, vierailijoille, väestölle, päättäjille ja muille sairaala-alueella työskenteleville useita kanavia hyödyntäen. Savuttomuus-tavoitteen saavuttamisesta tiedotetaan järjestelmällisesti terveyden edistämisen asiantuntijatyöryhmän toimesta.

Henkilökunta: Päivitetty toimintaohjelma jaetaan jokaiseen työyksikköön lähiesimiesten välityksellä. Lähiesimiehen tehtävänä on käydä toimintaohjelma läpi yksikön kokouksessa, esim. osastotunnilla tai meetingissä. Kirjallisessa muodossa oleva ohjelma tulee laittaa henkilökunnan ilmoitustaululle tai vastaavaan paikkaan, josta se on helppo löytää. Sähköisenä ohjelma löytyy intrasta (polku: Potilashoito > Terveyden edistäminen > Savuton sairaala). Lisäksi sivustolla on linkki ns. työkalupakkiin, johon on kerätty käytännön ohjeistoa asian juurruttamiseksi. Lähiesimiehen vastuulla on käydä ohjeisto läpi uuden työntekijän perehdytyksessä.

Potilaat: Potilaille tiedotetaan ennen sairaalaan tuloa ajanvarausilmoituksen yhteydessä esim. ” *Tays on savuton sairaala. Tupakointi on sallittu ulkoalueilla vain erikseen merkityillä paikoilla, jotka löytyvät kartasta. Potilaalla on oikeus vieroitushoitoon sairaalassa olon aikana.*” Yksiköiden ilmoitustauluilla on vastaava viesti ja kartta, johon on merkitty tupakointipaikat.

Vierailijat: Sairaaloiden sisääntuloreiteillä on kyltti ”*Savuton sairaala-alue*” ja tumpeille tarkoitettu tuhkakuppi. Ulko-ovien ympäristössä on ”*Savuton sairaala*” ja muita tupakointikieltoa kuvaavia kylttejä.

Väestö: Savuttomuus- ohjelmasta tiedotetaan lehtien ja verkkosivujen kautta.

Päättäjät: Toimintaohjelmasta tiedotetaan PSHP:n valtuutetuille päivitetyn ohjelman hyväksymisen jälkeen. Tavoitteen toteutumisesta tiedotetaan vuosittain.

Muut alueella työskentelevät: Savuttomasta sairaalasta tiedotetaan yhteistyökumppaneille ja tieto kirjataan palvelusopimukseen.

Koulutus ja ohjaus

PSHP:n henkilökunnalle ja alueen ammattilaisille tarjotaan vuosittain terveyden edistämisen asiantuntijatyöryhmän suunnittelemaa koulutusta. *"Auta tupakoivaa lopettamaan"* ja *"Miten ottaa puheeksi elintava"* -koulutukset antavat konkreettisia työkaluja potilaiden hoitoon.

Koska jokaisella tupakoivalla potilaalla on oikeus vieroitushoitoon, on jokaisessa yksikössä hoidettava omien potilaiden tupakkavieroituksen perusohjaus. Yksiköissä on sovittu, mitä vieroitusmallia (I, II, III) käytetään. Terveyden edistämisen yhdyshenkilöt perehdyttävät uusia työntekijöitä mallien käyttöön ja muistuttavat niiden käytöstä tarpeen mukaan.

Keuhkosairauksien klinikka tarjoaa Käypä hoito -suositukseen perustuvaa asiantuntijapua muiden yksiköiden käyttöön sekä potilaskonsultaatioiden että henkilöstön ohjauksen muodossa.

Tuki tupakoinnin lopettamiseksi

Jokaisen potilaan tupakointitottumukset selvitetään ja kirjataan potilaan kertomukseen. Tupakoivaa potilasta ohjataan savuttomuuteen ja hänelle tarjotaan vieroitushoitoja. Tupakoinnin vaihtoehtona potilaat saavat nikotiinikorvaushoitoa sairaalassaoloaikana. Annettu ohjaus kirjataan potilastietoihin ja jatkohoitopaikkaa opastetaan vieroitushoidon jatkamiseen.

Henkilökunta saa vieroitushoitoa työterveyshuollosta yksilö- tai ryhmäohjauksena. Toimi- ja palvelualueet voivat harkintansa mukaan kustantaa henkilöstölleen lääkkeellisen korvaushoidon (enintään 3 kk) kertaluonteisesti työterveyshuollon toimintana. Tupakointitottumuksia ja vieroitushoitojen toteutumista seurataan säännöllisesti.

Tupakoinnin valvonta

Savuttomuutta ja tupakoinnin rajoittamista koskeva ohjeisto sitoo kaikkia sairaala-alueella työskenteleviä. Esimiehillä on valvontavastuu asian noudattamisessa.

Tupakointia ei tule sallia kuin erikseen merkityillä tupakointipaikoilla. Vastuu asian opastamisesta niin potilaille kuin vierailijoille kuuluu jokaiselle henkilökuntaan kuuluvalle. Toivomus on, että vierailijat pidättäytyisivät tupakoinnista sairaalavierailunsa aikana.

Henkilökunnan tupakointi on kielletty työaikana Pirkanmaan sairaanhoitopiirin tiloissa ja alueella. Yksiköiden lähiesimiehillä on valvontavastuu. Ohjeiden rikkomiskysymyksissä esimies ottaa asian puheeksi ja ohjaa työntekijän työterveyshuollon palveluihin.

Ympäristö

Sairaalassa ja sairaalan ympäristössä ei kenenkään tule altistua tupakan savulle tai hajulle (passiivinen altistuminen). Kaikissa PSHP:n sairaaloissa käytetään yhtenäisiä opasteita ja tiedotteita koskien savuttomuutta. Tupakointi on sallittu vain erikseen merkityillä paikoilla sairaaloiden tonteilla. Nämä paikat on merkitty karttoihin.

Tupakkatuotteita ei myydä Keskussairaalan ja Valkeakosken kahvioissa. Psykiatrisissa sairaaloissa myynti on sallittu, mutta tupakkatuotteita ei pidetä näkyvillä.

Seuranta ja arviointi

Savuton sairaala -toimintaohjelman toteutumista seurataan vuosittain ENSH –itsearviointilla, jonka perusteella määräytyy kriteerien mukainen savuttomuuden taso. Terveyden edistämisen koordinaattori ja asiantuntijatyöryhmä vastaavat arvioinnin tekemisestä ja tulosten tiedottamisesta kansalliselle verkostolle. Ryhmä tekee esityksen terveyden edistämisen ohjausryhmälle ja piirin johtoryhmälle, mikäli ohjelma ei etene tavoitteen mukaisesti ja vaatii lisäpanostusta.

Toimi- ja palvelualueiden terveyden edistämisen työryhmät ja yhteyshenkilöt seuraavat ohjelman toteutumista omilla vastuualueillaan ja yksiköiden lähiesimiehet ja terveyden edistämisen yhdyshenkilöt omissa yksiköissään.